

MONUMENT IN HET GROEN, KWALITATIEF LEVEN

Opdrachtgever: Gemeente Oirschot
Project: Toekomstvisie Oirschot 2030
Rapport: Definitief rapport
Datum: April 2011

WagenaarHoes Organisatieadvies
Hoofdstraat 69, Driebergen

INHOUDSOPGAVE

Samenvatting Oirschot 2030: Monument in het groen, kwalitatief leven	3
1. Inleiding	5
1.1. Aanleiding	5
1.2. Doel toekomstvisie	5
1.3. Aanpak: de samenleving betrokken	6
1.4. Een duurzame visie	6
1.5. Leeswijzer	6
2. Het Oirschot van nu en relevante ontwikkelingen	7
2.1. Het Oirschot van nu	7
2.2. Relevante ontwikkelingen	9
3. Oirschot 2030: Monument in het groen, kwalitatief leven	14
3.1. Ambities	14
3.2. Uitwerking ambities en opgaven	15
4. Betekenis voor Bestuur en Organisatie	20
4.1. Rolinvulling	20
4.2. Samenwerking	20
4.3. Hoe verder? Verinnerlijking en verankering toekomstvisie	21
Bijlage 1 Projectorganisatie	22
Bijlage 2 Opbrengsten uit de samenleving	23
Bijlage 3 Oirschot en Samenwerking	24

SAMENVATTING OIRSCHOT 2030: MONUMENT IN HET GROEN, KWALITATIEF LEVEN

Oirschot in 2030: *Monument in het groen, kwalitatief leven*. Dit wordt hieronder toegelicht aan de hand van de drie ambities *Oirschot: een kwalitatieve, groene gemeente*, *Oirschot: een gemeente die bewust stuurt op samenhang met de omgeving* en *Oirschot: een zelfredzame samenleving*.

OIRSCHOT: EEN KWALITATIEVE, GROENE GEMEENTE

Het wonen, leven en werken in Oirschot wordt in 2030 gekenmerkt door de combinatie van cultuurhistorie, een groene omgeving en verbinding met de top-technologische regio. Dit komt tot uiting in:

Woningbouw: Oirschot voorziet in voldoende, kwalitatief goede woningen die aansluiten bij de behoeften van de bevolking. Dit draagt bij aan de vitaliteit van Oirschot. Jongeren (jongere gezinnen) en ouderen zijn in woningbouwontwikkeling specifieke doelgroepen. Levensloopbestendig en duurzaam bouwen is standaard geworden.

Voorzieningen: De aard van de voorzieningen sluit in Oirschot aan bij de behoefte van de bevolking. Zowel voor jongere gezinnen als voor ouderen zijn kwalitatief goede voorzieningen aanwezig. Kwaliteit van voorzieningen gaat boven de kwantiteit ervan. Hierbij is bereikbaarheid van voorzieningen, zowel tussen kernen als in verbinding met de (stedelijke) regio, essentieel (OV- en fietsverbindingen). Oirschot is een ideaal woon- en leefdorp voor 'kenniswerkers' uit de regio, waar het Brabants karakter levend is. Een hoogstaand cultureel aanbod, gebruik makend van de historische kern met monumenten en landgoederen eromheen, versterkt dit.

Bedrijvigheid: In 2030 zijn *toerisme en recreatie*, *Oirschot als integraal onderdeel van de ambitie van Brainport 2020* en *zorg* de belangrijkste economische pijlers. Dit betekent niet dat andere bedrijvigheid wordt uitgesloten. Bij iedere vorm van economische ontwikkeling staan kwaliteit en professionaliteit voorop met een goede inpassing of versterking van het groene en cultuurhistorische karakter van Oirschot

OIRSCHOT: EEN GEMEENTE DIE BEWUST STUURT OP SAMENHANG MET DE OMGEVING

Oirschot heeft een duidelijk profiel als *Monument in het groen, kwalitatief leven* en wordt hierop in de regio herkend, erkend en gekend. Dit komt tot uiting in:

Rolinvulling: Oirschot is als plattelandsgemeente met haar rijke cultuurhistorie een aanvulling op de stedelijkheid in de regio. Oirschot is niet volgzaam aan anderen maar zelfbewust over de eigen kwaliteit (groen en kwaliteit). Dat straalt de gemeente uit in alle contacten naar buiten. Samen met de regionale partners wordt hierdoor het Oirschots profiel versterkt.

OIRSCHOT: EEN ZELFREDZAME SAMENLEVING

De kracht van een gemeenschap komt uit de mensen zelf. De overheid stimuleert en faciliteert actief verbindingen tussen maatschappelijke instellingen, bedrijfsleven, burgers en overheid. Dit komt tot uiting in:

Rolinvulling: Er ontstaat een nieuwe balans tussen taken en verantwoordelijkheden van overheid, maatschappelijke instellingen, bedrijfsleven en burgers. De overheid stimuleert en faciliteert actief verbinding met en tussen deze partners. Door de kracht van alle partners kan Oirschot haar label: *Monument in het groen, kwalitatief leven* waarmaken.

BETEKENIS VOOR BESTUUR EN ORGANISATIE

De gestelde ambities stellen eisen aan bestuur en organisatie. Die liggen met name in *rolinvulling* en *samenwerking*.

- Rolinvulling in de samenleving: De verhouding tussen overheid, maatschappelijke instellingen, bedrijfsleven en burgers wordt gekenmerkt door 'partnerschap'. Naast het op orde hebben van 'de basis' (zoals het bewaken van de openbare orde en veiligheid), is de voornaamste rol van de gemeente die van facilitator.
- Rolinvulling in de regio: De interactie met de regio (om te sturen op samenhang met de omgeving) kan plaatsvinden doordat Oirschot actief en optimaal gebruik maakt van de regionale overlegtafels.
- Samenwerking: De ambities veronderstellen zelfstandigheid van Oirschot. Om een zelfstandige gemeente te kunnen blijven, is het van belang samenwerkingsverbanden te zoeken waarbinnen Oirschot haar opgaven optimaal kan waarmaken. Hierbij is het uitgangspunt dat samenwerking in geen geval ten koste mag gaan van de Oirschotse identiteit die gekenmerkt wordt door *Monument in het groen, kwalitatief leven*. In verdieping en uitbreiding van samenwerkingsverbanden wordt op voorhand niet gelimiteerd op aantal partners en verbanden. Wel is het van belang overzicht te blijven houden en het in verschillende verbanden treffen van dezelfde partners levert voordelen op.

HOE VERDER? VERINNERLIJKING EN VERANKERING

Aan het eind van het toekomstvisietraject komt als vanzelfsprekend de vraag naar voren op welke wijze de visie verinnerlijkt en verankerd wordt. Met andere woorden: hoe kan de visie daadwerkelijk een richtlijn voor toekomstig handelen worden en een uitnodigende werking hebben voor partners? Om hier invulling aan te geven maken we het onderscheid tussen *inhoudelijk concretiseren* (verankeren) en *verinnerlijken*.

Verinnerlijking staat voor de mate waarin men (intern en extern) bekend is met de ambities zoals in de visie verwoord. Inhoudelijke concretisering gaat om de mate van uitwerking van de visie. De komende tijd staat Oirschot voor de opgave aan beide aspecten invulling te geven. De volgende stappen helpen hierbij:

- Het huidige beleid heroverwegen aan de hand van de ambities uit de visie. Hierbij gelden voor huidige doelstellingen drie mogelijkheden: 1. Het past binnen de ambities voor 2030; 2. Het kan in aangescherpte vorm binnen de ambities van 2030 passen; 3. Het past niet binnen de ambities voor 2030. Door middel van interviews in de ambtelijke organisatie kan dit in kaart gebracht worden. Met deze opbrengst kunnen keuzes gemaakt worden over eventuele bijstelling van beleidsonderdelen. De interviews dragen tevens bij aan interne verinnerlijking
- Interne en externe bekendheid geven aan de inhoud van de visie en dit op een dusdanige wijze dat de visie 'doorleefd' wordt. Hierbij oog voor rolinvulling in een nieuwe balans tussen overheid, bedrijfsleven, maatschappelijke instellingen en burgers.
- Vervolg geven aan de (bestuurlijke) discussie over samenwerking (waarbij het *Werkdocument samenwerking* het uitgangspunt vormt – zie bijlage 3).
- Communicatieplan verinnerlijking toekomstvisie: interne en externe bekendheid

1. INLEIDING

Dit hoofdstuk is de inleiding van de toekomstvisie. Aanleiding, doel en een nadere beschrijving van de aanpak komen aan de orde.

1.1. AANLEIDING

In de vorige raadsperiode (2009) is de gemeente Oirschot gestart met een toekomstvisietraject. De eerste mijlpaal in dit traject was een *omgevingsanalyse*. Er zijn tal van ontwikkelingen die invloed hebben op de toekomst van Oirschot en haar samenleving. Dit zijn bijvoorbeeld maatschappelijke ontwikkelingen, zoals vergrijzing en ontgroening, of ruimtelijke en regionale ontwikkelingen zoals de Brainport-agenda. Deze ontwikkelingen zijn in de *Vingerafdruk van Oirschot* beschreven. De *Vingerafdruk* is een eerste mijlpaal in het toekomstvisietraject en beschrijft de huidige situatie van Oirschot vanuit een aantal perspectieven:

- Oirschot in dynamisch perspectief;
- (Inter)nationale trends en ontwikkelingen;
- Cultuurhistorisch en landschappelijk perspectief;
- Sociaal-maatschappelijk perspectief;
- Economisch perspectief;
- Bestuur en organisatie.

In juni 2010 is de gemeenteraad van Oirschot bijeengekomen om, vanuit de opbrengsten uit de *Vingerafdruk*, met elkaar te praten over de toekomst. Hoe willen we dat Oirschot er in 2030 uit ziet? Deze uitkomsten vormen mede de basis voor de toekomstvisie Oirschot 2030. De ontwikkeling van de visie zoals deze nu voorligt, is gestart in september 2010 (zie bijlage 1 voor een beeld van de projectorganisatie).

1.2. DOEL TOEKOMSTVISIE

Gemeenten moeten keuzes maken voor de lange termijn. Daarbij kunnen allerlei wensen zijn, maar niet alles is realiseerbaar. De druk op de budgetten van gemeenten neemt immers toe en de verwachting is dat dit geen tijdelijke 'dip' is. Dit vereist dat er keuzes gemaakt moeten worden. De toekomst is niet volledig maakbaar, maar wel beïnvloedbaar. Er zijn mogelijkheden om actief in te spelen op trends en ontwikkelingen, door bestuurlijke actie te ondernemen, of door er juist vanaf te zien. Om de goede keuzes te maken en je als gemeente niet te laten overspoelen, is het van belang een visie te vormen en ambitie te formuleren over de gemeente (de samenleving) in 2030. Met een visie:

- Breng je mensen en organisaties in beweging.
- Geef je sturing aan de toekomst van volgende generaties.
- Lever je een bijdrage aan een heldere positionering van de gemeente naar buiten toe (samenleving en regio).

1.3. AANPAK: DE SAMENLEVING BETROKKEN

Deze toekomstvisie is niet van achter de tekentafel tot stand gekomen. Een belangrijk uitgangspunt in de totstandkoming ervan is de betrokkenheid van de Oirschotse samenleving. De huidige coalitie heeft zich toegelegd op het werken aan een nieuwe verhouding tussen lokale overheid en samenleving. Dit ligt enerzijds in het opbouwen van (hernieuwd en wederzijds) vertrouwen, anderzijds in het werken aan een nieuwe rolverdeling. Wat kan de burger zelf en wat doet de gemeente? Eind 2010 en begin 2011 zijn de inwoners van Oirschot op verschillende manieren betrokken om mee te praten over de toekomst van Oirschot. Er zijn thema-avonden georganiseerd waarop gediscussieerd is over voor Oirschot relevante thema's zoals de cultuurhistorische en landschappelijke waarden, de economie, het sociaal-maatschappelijk perspectief, duurzaamheid en de dynamiek met en in de omgeving. Vervolgens hebben in iedere kern inwonersavonden plaatsgevonden, is er een avond voor jongeren georganiseerd en is er een burgerpanel bijeen geweest. Op al deze avonden was er ruimte voor de inwoners van Oirschot om wensen en ideeën voor de toekomst van hun dorp kenbaar te maken (bijlage 2 biedt een blik op de opbrengsten uit de samenleving).

1.4. EEN DUURZAME VISIE

Tot slot van deze inleiding een voetnoot over de waarde van het toekomstvisieproces. De visie is met betrokkenheid van een groot aantal inwoners van Oirschot tot stand gekomen. Regelmatig hebben inwoners in het proces geuit dat de gemeente niet alleen moet komen luisteren, maar ook over moet gaan tot actie. Om de waarde van dit proces te bestendigen, om geloofwaardig te zijn, is het van belang van deze visie ook echt een 'levend document' te maken. De ontwikkelingen staan natuurlijk niet stil, dus is het wel raadzaam regelmatig de houdbaarheid van de visie te bekijken: past de in 2010 opgestelde visie op het Oirschot van 2030 nog bij de geldende, actuele ontwikkelingen? Hierbij geldt wel de waarschuwing dat de kracht van een visie ligt in de duurzaamheid van de gekozen richting.

1.5. LEESWIJZER

Hoofdstuk 2 geeft inzicht in de huidige situatie van Oirschot en de ontwikkelingen die relevant zijn voor de toekomst van de Oirschotse samenleving. Hoofdstuk 3 is het hoofdstuk waar het Oirschot van 2030 wordt beschreven. Op basis van ambities worden in dit hoofdstuk wensbeelden en opgaven geschetst. Hoofdstuk 4 geeft weer wat de gestelde ambities betekenen voor bestuur en organisatie, en geeft zicht op de wijze waarop vervolg kan worden gegeven aan de visie (verinnerlijking en verankering).

2. HET OIRSCHOT VAN NU EN RELEVANTE ONTWIKKELINGEN

Dit hoofdstuk schetst een beeld van het Oirschot van nu en biedt zicht op de meest relevante ontwikkelingen. Tevens komt aan bod wat deze ontwikkelingen betekenen voor Oirschot. Voor dit hoofdstuk is geput uit de Vingerafdruk, aangevuld met meer actuele feiten en cijfers. Voor een uitgebreide beschrijving van Oirschot en de ontwikkelingen verwijzen we naar de Vingerafdruk.

2.1. HET OIRSCHOT VAN NU

2.1.1. KORTE SCHETS VAN OIRSCHOT EN HAAR OMGEVING

Oirschot behoort met 17.835¹ inwoners tot de kleinere gemeenten in Nederland. De leeftijdscategorieën die het meest vertegenwoordigd zijn, zijn die tussen 40 en 70 jaar. Zie voor een beeld van de bevolkingsopbouw onderstaande tabel.

Leeftijd	Aantal inwoners	Inwoners in %
Jonger dan 10	2.017	11,36
10 – 20	2.453	13,82
20 – 30	1.614	9,09
30 – 40	1.869	10,53
40 – 50	2.973	16,75
50 – 60	2.756	15,53
60 – 70	2.124	11,97
70 – 80	1.239	6,98
80 – 90	627	3,53
Ouder dan 90	78	0,44

Bevolkingsopbouw Oirschot, CBS 2011

Oirschot is een meerkernen-gemeente die bestaat uit de dorpen Oirschot, Spoordonk, Oostelbeers, Westelbeers en Middelbeers. Naast de Kempengemeenten wordt Oirschot omringd door de gemeenten Best, Boxtel, Oisterwijk en Hilvarenbeek. Oirschot ligt in het centrum van de stedendriehoek Eindhoven - Tilburg - Den Bosch (een regio met o.a. een airport, universiteiten en internationale bedrijven). De gemeente heeft zich in de afgelopen decennia ontwikkeld tot een 'Monument in het groen', een cultureel rustpunt in een sterke economische regio. Met meer dan driehonderd monumentale gebouwen, twee beschermde dorpsgezichten en elf prachtige, waardevolle natuurgebieden is Oirschot een landelijke gemeente met een aantrekkelijk woonklimaat. Oirschot heeft door het groen, de monumenten en haar aanbod aan cultuur, aantrekkingskracht voor (kleinschalig) toerisme en recreatie. Oirschot beschikt over veel en goede voorzieningen op het gebied van onderwijs, kinderopvang, zorg en gezondheid, sport, recreatie en toerisme. De sociale samenhang is groot, dit blijkt onder andere uit het aantal beschikbare vrijwilligers. Oirschot

¹ CBS, 2011

is van oudsher een gemeente die sterk agrarisch is ingesteld. De agrarische sector is echter niet (meer) de meest dominante sector in Oirschot als het gaat om het aantal arbeidsplaatsen. Qua ruimtegebruik is deze sector wel dominant. Tussen 2001 en 2005 is de werkgelegenheid in Oirschot met name toegenomen in de zorg, het onderwijs en de zakelijke diensten. Toerisme en recreatie (horeca), handel/reparatie, industrie en bouwnijverheid zijn tevens pijlers van de Oirschotse economie (bron: Economisch Bedrijfsplan Oirschot 2007-2010). De werkzame beroepsbevolking (meest recente cijfers CBS 2009) is in Oirschot 7.100, tegenover het totaal aantal banen van 10.715 (meest recente cijfers bedrijvenmonitor 2008). De grootste werkgever in Oirschot is de Generaal Majoor de Ruyter van Stevininck Kazerne met meer dan 5000 arbeidsplaatsen (zie ook de *Vingerafdruk*).

2.1.2. BESTUURSVISIE 2002-2012

Met de ambitie om kansen te benutten, bedreigingen het hoofd te bieden en datgene te behouden wat Oirschot aantrekkelijk maakt om in te leven, heeft het toenmalige college in 2002 de bestuursvisie 2002-2012 opgesteld. In deze visie zijn een aantal keuzes gemaakt over het soort samenleving dat Oirschot wil zijn, en zijn implicaties te vinden over de rol die de gemeente (bestuur en organisatie) hierin heeft. We noemen de bestuursvisie op deze plek, omdat het wel ambities voor de toekomst van Oirschot formuleert die ook voor het Oirschot van 2030 aanknopingspunten bieden, hoewel het geen document is dat doorleefd werd en waar concreet op werd gestuurd.

Ambities uit de bestuursvisie:

- Oirschot blijft een zelfstandige landelijke gemeente.
- Oirschot houdt haar autonome groene functie binnen de stedelijke periferie.
- Oirschot kent een evenwichtige bevolkingsopbouw.
- Oirschot vindt een duurzame balans tussen ruimte, groen en woningen (met name voor starters en senioren).
- Oirschot houdt een blijvend recreatief karakter.

Ambities voor de rol van de gemeente:

- De gemeente heeft tot taak regels en wetten uit te voeren en te handhaven.
- Het gemeentebestuur is transparant, daadkrachtig en betrouwbaar.
- De gemeente speelt een voorwaardenscheppende faciliterende rol om zelfwerkzaamheid van burgers mogelijk te maken.
- De gemeente biedt burgers mogelijkheden tot participatie, medezeggenschap, inspraak en voorlichting.
- De ambtelijke organisatie werkt efficiënt, burgergericht en bedrijfsmatig².

2.1.3. OIRSCHOT IN BALANS: COALITIEAKKOORD 2010 – 2014

Het coalitieakkoord 2010 - 2014 heeft de titel 'Oirschot in Balans' meegekregen. Het is de ambitie van het college om in de periode 2010-2014 in een juiste balans Oirschot financieel gezond te maken en de vitaliteit van de gemeenschap te bevorderen. In het coalitieakkoord worden de volgende sleuteltermen voor de bestuursperiode benoemd:

² Bestuursvisie 2002-2012

- Vanuit een heldere toekomstvisie gaan voor duurzame = toekomstbestendige oplossingen.
- Een stevige binding met de burger via burgerparticipatie.
- De gemeentelijke financiën structureel op orde.
- Uitgaan van wat nodig is in plaats van wat wenselijk is.
- Niet ad hoc werken maar na integrale weging van alle belangen.
- College en raad zullen bestuurlijk/politiek transparant opereren op basis van samenwerking en vertrouwen.
- Goede bestuurlijke kaderstelling/opdrachtformulering: heldere opdrachten leiden tot heldere uitkomsten, zodat we die uitkomsten zonder telkens weer nieuw onderzoek kunnen respecteren. Zo kan de raad beter sturen en kwalitatief betere besluiten nemen.

Karakteristieken van het Oirschot van nu (2011)

Oirschot is een kleine(re) meerkernen gemeente, met een bevolkingsopbouw met een dominantie van mensen tussen de 40 en 70 jaar. Oirschot staat bekend als 'Monument in het groen', een rustieke gemeente waar zorg, industrie, handel, bouw, (kleinschalig) toerisme en recreatie en agrarische bedrijvigheid de voornaamste economische pijlers zijn. Oirschot maakt deel uit van een economisch sterke regio met bijvoorbeeld Brainport. Het gemeentebestuur streeft ernaar in een juiste balans Oirschot financieel gezond te maken en de vitaliteit van de gemeenschap te bevorderen.

2.2. RELEVANTE ONTWIKKELINGEN

Een toekomstvisie anticipeert op trends en ontwikkelingen. Veel ontwikkelingen zijn van belang voor de toekomst van alle gemeenten. In deze paragraaf gaan wij in op de ontwikkelingen die gezien de huidige karakteristieken voor Oirschot relevant zijn.

2.2.1. DEMOGRAFISCHE ONTWIKKELINGEN

De demografische ontwikkelingen in de regio zijn volgens provinciale prognoses dusdanig dat rond 2030 het maximaal aantal inwoners in Zuidoost-Brabant bereikt wordt. Daarna zal het aantal inwoners in de regio afnemen. Opvallend is wel dat de natuurlijke aanwas in 2020 voor het eerst negatief is: er sterven vanaf dan meer mensen dan dat er geboren worden. Door de aantrekkelijkheid van de regio wordt echter verwacht dat het gemiddelde migratiesaldo positief blijft. Cruciaal hierin is de ontwikkeling van werkgelegenheid en de kracht, het perspectief van Eindhoven als onderwijsstad. Het aantal huishoudens neemt volgens de prognose nog toe tot 2035. Dit komt doordat er steeds minder mensen per huishouden zijn (bron: regionale agenda 2011-2014). Landelijke demografische ontwikkelingen voor de komende jaren liggen in een toenemende ontgroening en vergrijzing. Voor Oirschot zou dit - gezien de huidige bevolkingsopbouw - binnen nu en 20 jaar een verdubbeling van het aantal ouderen boven de 65 jaar betekenen. Krimp is een gevaar voor de leefbaarheid, het in stand houden van voldoende voorzieningen. De groep jongeren die na een hogere opleiding elders terugkeert naar Oirschot is zeer klein. Uit arbeidsmarktonderzoek blijkt dat enige reisafstand voor woonwerkverkeer voor hoger opgeleiden geen barrière vormt. Hoewel in Oirschot niet direct veel arbeidsplaatsen voor

hoogopgeleiden zijn, voorziet de regio hier ruimschoots in. Om als Oirschot een acceptabele vestigingsplaats te zijn voor jonge gezinnen is het van belang te voorzien in voldoende (kwantitatief en kwalitatief) onderwijsaanbod, kinderopvang, OV verbinding met Eindhoven, et cetera. Ondanks de relatief positieve prognoses voor de regio is de demografische ontwikkeling voor Oirschot (ontgroening, vergrijzing en urbanisering) een serieuze opgave. Een evenwichtige opbouw van de bevolking en voldoende omvang is essentieel voor het welvaarts- en voorzieningenniveau van de gemeente. Ervaringen elders leren dat in krimpende gemeenten vaak het voorzieningenniveau daalt, waardoor de uitstroom versneld wordt en de levensvatbaarheid als woonkern wordt aangetast. Het aantal vrijwilligers wordt nu nog ervaren als voldoende, maar het ligt in de verwachting dat dit in de toekomst minder wordt. Behoud en ontwikkeling van het voorzieningenniveau vraagt in de toekomst meer samenwerking met maatschappelijke instellingen, burgers en het bedrijfsleven.

2.2.2. ONTWIKKELINGEN IN DE REGIO

Oirschot bevindt zich in een economisch krachtige regio. Eindhoven behoort tot de 7 slimste regio's ter wereld. Om deze positie uit te bouwen heeft Brainport voor 2020 de ambitie: Top Economy, Smart Society uitgesproken. Met deze ambitie beoogt Brainport een top 3 plek te vervullen in toptechnologieregio's in Europa, een groei van de economie in Zuidoost-Nederland met 3% en bijna tweemaal zo hard als gemiddeld. Daarbij ambitieert ze drie grootschalige proeftuinen (eHealth, slimme voertuigmobiliteit en decentrale duurzame energieopwekking). In zowel de stad als het landelijk gebied staat de regio voor grote opgaven. Deze opgaven hebben gescheiden doelen en een eigen dynamiek, maar zijn wederzijds van elkaar afhankelijk. Iedere gemeente heeft een unieke positie en een eigen rol in de regio. Vanuit provincie, BrabantStad en SRE wordt ingezet op het versterken van het dorpsstedelijk netwerk. De ambitie - verwoord in de regionale agenda 2011-2014 - is de regio als dorpsstedelijk netwerk in de toekomst te koesteren en te verbeteren. De steden worden stedelijker, de dorpen dorps- en het groen groener. Hieronder ligt de overtuiging dat de stedelijke en dorps- kenmerken in de regio versterkt moeten worden om elkaar aan te vullen. BrabantStad investeert daarom in Het Groene Woud. Natuur, landbouw, cultuurhistorie en recreatie gaan hier hand in hand (bron: BrabantStad)³. Dit krijgt ook een plek in de regionale agenda 2011-2014: "In het landelijk gebied waarderen we vooral de rurale ruimtelijk-fysieke kwaliteiten, het versterken van de cultuurhistorische waarden en het robuuster maken van beleefbare natuur" (bron: regionale agenda 2011-2014). Mensen willen de drukte van de stad ontvluchten en zoeken recreatie (wandelen, fietsen) in de groene omgeving. Hiermee kan Oirschot zich, nog meer dan nu, gaan onderscheiden als groene buffer in een stedelijke omgeving. Hierbij is het van belang te beseffen dat Oirschot niet het enige dorp in de stedendriehoek 's-Hertogenbosch, Eindhoven, Tilburg is die deze 'bufferfunctie' kan vervullen. Duidelijke positionering ten opzichte van, of samenwerking met dorpen met een gelijksoortig profiel kan versterkend werken. De regio ziet ook een opgave waar het gaat om economische ontwikkeling en leefbaarheid/vitaliteit van de kleinere kernen (het landelijke gebied) (bron: regionale agenda 2011-2014).

³ Door bezuinigingen staan de huidige investering onder druk; de visie op het ontwikkelen van het gebied blijft echter geldend en is derhalve relevant in deze context

2.2.3. DUURZAME ONTWIKKELING

Duurzaamheid is de afgelopen jaren een belangrijk thema gebleken en deze trend zet zich voort. De manier waarop we met grondstoffen en fossiele brandstoffen omgaan, zal de komende jaren wezenlijk veranderen: ze worden schaars en de prijs steeds hoger. Een ander, meer specifiek voor Oirschot (en de regio) relevant duurzaamheidsthema is de leefomgeving; in de regionale agenda 2011-2014 benoemd als *quality of life*. Hiermee wordt bedoeld op een gezonde leef- en werkomgeving (bron: regionale agenda 2011-2014). Binnen de Oirschotse samenleving is er veel aandacht voor duurzaamheid in relatie tot bedrijvigheid, toerisme en recreatie. Oirschot kan, gezien haar kenmerken van groen (landelijk gebied), monumenten en kleinschaligheid actief vorm gaan geven aan duurzame ontwikkeling. Dit is niet iets nieuws: Oirschot loopt voorop waar het gaat om duurzame ontwikkeling in de landbouw en ook in het coalitieakkoord geeft het gemeentebestuur aan te willen gaan voor duurzame en toekomstbestendige oplossingen.

2.2.4. ONTWIKKELINGEN IN DE BESTUURLIJKE CONTEXT

Ontwikkelingen in de bestuurlijke context hebben gevolgen voor de rol van gemeenten.

Belangrijke ontwikkelingen zijn:

- Het nieuwe kabinet beraadt zich op de toekomst van de bestuurlijke organisatie van Nederland. Voor het westen zijn al serieuze veranderingen aangekondigd. Duidelijk is dat, als er niet direct richtinggevende uitspraken komen, de gemeenten uitgedaagd worden om zelf ook initiatieven te nemen om beter voorbereid te zijn op de toekomst.
- De decentralisatie van rijkstaken - die zich de komende jaren doorzet - gaat gepaard met (hoge) kwaliteitseisen. Gemeenten krijgen op allerlei vlakken steeds meer taken en prestaties worden steeds meer gemeten en inzichtelijk gemaakt (benchmarks).
- De druk op kwaliteit neemt - niet in de laatste plaats door toenemende digitalisering - toe doordat verwachtingen van burgers en bedrijven richting overheid steeds hoger worden. Deze hoge verwachtingen richten zich sterk op gemeenten die als 'eerste overheid' het meest dichtbij staan. De zelfbewuste, betrokken burger is meer en meer zelf in staat informatie en diensten te vinden en bereid zelf het initiatief te nemen.
- De *druk op budget* van gemeenten neemt toe. Alle inkomstenbronnen van gemeenten staan onder druk. Dit lijkt geen tijdelijke 'dip' te zijn; gemeenten zullen structureel hun uitgaven omlaag moeten brengen.

Deze ontwikkelingen zijn samen te vatten onder de noemer van toenemende druk op kwaliteit en kosten. Dit leidt tot een drietal bewegingen:

Steeds minder gemeenten

In 1900 telde ons land 1.121 gemeenten. Anno 2011 zijn er nog 418 gemeenten over. Het aantal inwoners is in deze periode verdriedubbeld (van 5 miljoen naar 16,5 miljoen). Daarbij is het aantal kleine gemeenten sterk afgenomen. De voornaamste reden hiervoor is dat de eisen (die verband houden met 'meer voor minder') voortdurend zijn toegenomen. Aan deze eisen is met name door kleinere gemeenten moeilijk te voldoen.

Steeds meer strategische samenwerking

De belangrijke vraagstukken waar een gemeente (strategisch) beleid op formuleert, storen zich niet aan gemeentegrenzen. Deze vraagstukken zijn op allerlei manieren 'ingeweven' tussen organisaties: tussen gemeenten, tussen gemeenten en andere overheden, tussen overheden en maatschappelijke organisaties, tussen overheden en bedrijven. Alle combinaties hiervan komen voor. Dit geldt bijvoorbeeld voor woningbouw, bedrijvigheid, jeugd- en ouderenzorg en veiligheid. Deze verwevenheid wordt in toenemende mate onderkend en vraagt iets van organisaties: netwerken en allianties moeten gevormd worden om vraagstukken hanteerbaar te maken.

Steeds meer operationele samenwerking

Samenwerking tussen gemeenten is van alle tijden. Echter de laatste jaren is een stevige toename te zien van samenwerking op allerlei operationele en backoffice taken tussen gemeenten. Zaken als ICT, maar ook belastinginning en P&O blijken op de schaal van de individuele gemeente lastig, goed en goedkoop te organiseren. Hier worden allerlei samenwerkingsvormen voor in het leven geroepen zoals Shared Service Centers.

Deze algemene bestuurlijke ontwikkelingen zijn in de regio Eindhoven en de provincie Noord-Brabant actief opgepakt, in de Regionale Agenda van het SRE en door de provincie.

Regionale agenda

De regionale agenda van de regio Eindhoven (SRE) is een herijking van de regionale samenwerking onder druk van onder meer de beoogde afschaffing van de WGR+. SRE initieert en stimuleert de samenwerking met en tussen gemeenten en behartigt op provinciaal en nationaal niveau de regionale belangen. De ambitie van de regio Eindhoven is in de regionale agenda 2011-2014 als volgt geformuleerd: in 2020 behoort de regio tot de wereldtop als technologieregio en een regio die een sterke economie combineert met hoge ruimtelijke kwaliteit en leefbaarheid. De rol van het SRE hierbij is: strategieontwikkeling, beleidssynchronisatie en proces- en projectsturing en wil hiermee fungeren als versneller en verbinder. Om deze ambitie te bereiken wordt samenwerking gezocht op 10 thema's: economische structuurversterking, campussen en bedrijventerreinen, arbeidsmarkt: voldoende gekwalificeerde arbeidskrachten in een markt van schaarste, gebiedsontwikkeling, wonen, infrastructuur en mobiliteit, duurzaamheid, cultuur, recreatie en toerisme, inrichting van de zorg. Samenwerking binnen de regio wordt gebaseerd op twee principes: *multi-level-governance* (binding tussen hogere en lagere niveaus van bestuur en samenwerking tussen regio's of tussen gemeenten) en *triple helix* (samenwerking tussen overheid, bedrijfsleven en kennis- en onderwijsinstellingen).

Visie van de Provincie die van invloed is op de rol van de gemeente

In Noord-Brabant zijn door de provincie de grotere gemeenten aangewezen om in 'hun' regio's een leidende rol te gaan spelen in allerlei gemeente-overstijgende vraagstukken. De beweging die te zien is, is dat er meer op taakniveau gedifferentieerd gaat worden.

Betekenis voor Oirschot

De decentralisatie van rijkstaken is voor Oirschot een serieuze opgave. Oirschot erkent het belang van samenwerking al geruime tijd en werkt dan ook op allerlei vlakken samen met andere gemeenten - onder meer in het SRE (strategische samenwerking) en de

Kempensamenwerking (samenwerking op het gebied van P&O, ISD en SSC). Door de toenemende druk op budget en kwaliteit is het relevant de vraag te bezien in hoeverre de huidige samenwerkingsverbanden opleveren wat beoogd is en in hoeverre de huidige partners de meest passende partners voor Oirschot zijn. De visie van de Provincie om de grotere gemeenten een leidende rol te laten spelen in gemeente-overstijgende vraagstukken vragen om een heldere positionering van Oirschot in de regio. De regionale agenda biedt mogelijkheden om voor Oirschot belangrijke thema's zoals leefbaarheid, duurzaamheid en toerisme en recreatie in samenwerking met de regio op te pakken.

3. OIRSCHOT 2030: MONUMENT IN HET GROEN, KWALITATIEF LEVEN

Op basis van de huidige situatie, de relevante ontwikkelingen en een veelheid aan wensbeelden die de Oirschotse samenleving in november en december van 2010 en januari van 2011 heeft geuit, beschrijft dit hoofdstuk het Oirschot van 2030⁴. Aan de hand van ambities worden wensbeelden geschetst. Deze wensbeelden zijn geen voorspellingen van de toekomst. Het zijn beelden die het beoogde karakter van Oirschot van 2030 weergeven. Per wensbeeld benoemen we 'opgaven' waar de gemeente voor staat om het wensbeeld te bereiken.

3.1. AMBITIES

Voor het Oirschot van 2030 kunnen we een drietal ambities formuleren. Oirschot is in 2030:

- Een kwalitatieve, groene gemeente;
- Een gemeente die bewust stuur op samenhang met de omgeving;
- Een zelfredzame samenleving.

Deze ambities legitimeren niet alleen het handhaven van het imago 'Monument in het groen', maar voegen daar nadrukkelijk nog iets aan toe namelijk 'Kwalitatief leven'.

Deze drie ambities veronderstellen zelfstandigheid van Oirschot en het op peil houden van de omvang. Om de ambities waar te kunnen maken vragen ze daarom om het volgende:

- Samenwerking: om een zelfstandige gemeente te kunnen blijven is het van belang samenwerkingsverbanden te zoeken waarbinnen Oirschot haar opgaven optimaal kan waarmaken (zie hoofdstuk 4 en bijlage 3).
- Huidige omvang behouden: om te anticiperen op krimp (en daarmee de samenleving vitaal/leefbaar te houden) is het van belang 'kenniswerkers' van o.a. Brainport aan te trekken. Dit vergt investeringen in passende voorzieningen voor jonge gezinnen (onderwijs, kinderopvang, sportvoorzieningen, cultuur en goede (ICT)-infrastructuur en bereikbaarheid). Tevens is het zaak oog te hebben voor 'vitale senioren' en de 'eigen jeugd'.

⁴ Dit toekomstbeeld is opgebouwd op basis van analyse van de opbrengsten uit het traject (gesprekken met inwoners, met ambtenaren en bestuurders en documentstudie); in bijlage 2 treft u opbrengsten uit de gesprekken met de samenleving, het burgerpanel en het college en de raad.

3.2. UITWERKING AMBITIES EN OPGAVEN

In de volgende paragrafen wordt per ambitie een uitwerking op hoofdlijnen gegeven. In de opgaven beschrijven we vervolgens wat we wel en niet gaan doen.

3.2.1. OIRSCHOT: EEN KWALITATIEVE, GROENE GEMEENTE

De kern van het kwalitatieve, groene Oirschot is een optimale balans tussen ontwikkeling en innovatie op allerlei gebied (wonen, leven, werken) en het behoud van karakteristieke, cultuurhistorische waarden (de monumenten en het groen).

Het wonen, leven en werken in Oirschot wordt gekenmerkt door de combinatie van cultuurhistorie, een groene omgeving en verbinding met de top technologische regio.

Kwaliteit krijgt invulling door in alle aspecten van wonen, leven en bedrijvigheid te streven naar het 'topsegment'. De kwalificatie 'topsegment' laat zich het best duiden door een voorbeeld. Oirschot streeft, waar het de ontwikkeling van toerisme en recreatie betreft, niet naar 'massatoerisme' als een Zandvoort of grote vakantieparken als Center Parks.

Groen wordt zowel ingevuld door 'fysiek groen' als door 'groen in termen van duurzaamheid'. Voor invulling van het begrip duurzaamheid hanteert Oirschot de 'duurzaamheidsdriehoek'. Volgens deze theorie behelst duurzame ontwikkeling integratie van sociale, ecologische en economische aspecten: *people, planet, profit*. Duurzame ontwikkeling betreft positieve verandering op één van deze drie dimensies die niet ten koste gaat van de andere (bron: Universiteit van Tilburg).

Oirschot als kwalitatieve, groene gemeente vindt zijn uitwerking in:

- Kwaliteit van wonen: het (fysieke) wonen in Oirschot is mogelijk voor iedereen. Woningbouw zorgt voor diversiteit: er zijn voldoende, kwalitatieve woningen voor jongeren (jonge gezinnen) die aansluiten op hun behoeften (voorzien van breedband bijvoorbeeld), maar ook kwalitatief goede woningen voor ouderen (waarbij bereikbaarheid van zorg een uitgangspunt is). Levensloopbestendig en duurzaam bouwen is standaard geworden. In woningbouwontwikkeling wordt uitbreiding niet uitgesloten, mits het de groenzones niet aantast: groenverantwoord bouwen is leidend in Oirschot.
- Kwaliteit van leven: De aard van de voorzieningen sluit aan bij de behoefte van de bevolking: voldoende kwalitatief goede (zorg)voorzieningen voor ouderen, maar ook voldoende kwalitatieve voorzieningen die aansluiten bij de behoefte van jonge gezinnen (onderwijs, kinderopvang, sport, cultuur en bereikbaarheid). Oirschot is hiermee een ideaal woon- en leefdorp voor 'kenniswerkers' uit de regio en aantrekkelijk voor de 'eigen jeugd'. Oirschot wordt gekenmerkt door een vitale, sociale en veilige gemeenschap, waar het Brabants karakter levend is: "Oirschot is gezellig, gastvrij en warm" en staat open voor haar omgeving. Kwaliteit van voorzieningen staat voorop: "Liever één goedlopende, betaalbare voorziening, dan vele slechtlopende dure voorzieningen". Hiermee is in 2030 niet de aanwezigheid van voorzieningen essentieel, maar het bereikbaar zijn van die voorzieningen door middel

van technologie (breedband) of mobiliteit (hoogwaardig openbaar vervoer). Optimale OV-verbinding tussen de kernen, maar ook met (stedelijke voorzieningen in) de regio is hierbij voor Oirschot een belangrijk aandachtspunt. De historische kern van Oirschot met de vele monumenten en landgoederen eromheen wordt ten volle benut als een *unique selling point*. Een hoogstaand cultureel aanbod versterkt dit. De provincie ziet evenementen als Stabat Mater als een cultureel Topevenement in Brabant. Het streven is dat elk seizoen een dergelijk topevenement in Oirschot plaatsvindt.

- **Bedrijvigheid:** Vanuit de ambitie 'kwaliteit en groen' zijn in Oirschot drie dominante economische pijlers te onderscheiden.

Toerisme en recreatie is een belangrijke economische pijler voor Oirschot: Oirschot als toeristisch-recreatief hart van het Groene Woud en De Kempen. Hiermee levert ze een significante bijdrage aan de *quality of life* die de regio beoogt. Samen met andere 'groene' gemeenten is de regio uitgegroeid tot een ware 'groene long' in de stedendriehoek 's-Hertogenbosch, Eindhoven, Tilburg, waar ontspannen in de natuur centraal staat. Het toeristisch-recreatieve karakter van Oirschot wordt in samenwerking met de regio, maatschappelijke instellingen en het bedrijfsleven verder uitgewerkt tot een kwalitatieve en professionele vorm van bedrijvigheid.

De tweede pijler is dat Oirschot een *integraal onderdeel van de ambitie van Brainport 2020* vormt, waar beoogd wordt dat de regio uitgroeit tot een belangrijke speler op top technologisch gebied. Dit betekent dat Oirschot uitgroeit tot een proeftuin van de meest geavanceerde technologische ontwikkelingen op het terrein van groene en duurzame landbouw- en veeteelttechnieken, domotica⁵, het nieuwe werken, bouwnijverheid (gekenmerkt door innovatie en duurzaamheid) en de bereikbaarheid van voorzieningen.

De derde pijler is *zorg*. Oirschot speelt op een innovatieve wijze in op de (toenemende) zorgbehoefte. In de ontwikkeling van deze sector staat voor Oirschot kwaliteit en professionaliteit voorop. Juist de verbinding tussen de drie economische pijlers kan hieraan invulling geven.

De focus ligt voor Oirschot op deze drie pijlers. Dit betekent echter niet dat andere bedrijvigheid niet welkom is. Uitgangspunt bij iedere vorm van economische ontwikkeling is dat kwaliteit en professionaliteit voorop staan en dat ontwikkeling plaatsvindt met een goede inpassing in of versterking van het groene en cultuurhistorische karakter van Oirschot. Oirschot gaat in het verlengde hiervan in de toekomst niet mee in grote opschalingen van agrarische bedrijvigheid.

Opgaven

- Sturen op demografische ontwikkelingen gericht op diversiteit van de samenleving en balans tussen oud en jong, hoog- en laagopgeleiden. Hierbij gebruik maken van de regio voor het aantrekken van kenniswerkers.

⁵ Domotica omvat alle elektronische toepassingen in de woning om functies te besturen (verwarmen, ventileren, verlichten, etc.) en diensten uit de woonomgeving te gebruiken (alarmeren, telefoneren, televisie kijken, etc.).

- Als gemeente actieve verbindingen stimuleren en faciliteren tussen verenigingen, instellingen, bedrijfsleven et cetera ten behoeve van de (door)ontwikkeling (kwalitatief en professioneel) van voorzieningen. Het ondersteunen van private initiatieven en initiëren van nieuwe organisatievormen.
- Gebruikmaken van economische kansen in het groene profiel (op het gebied van toerisme en recreatie, economische bedrijvigheid als integraal onderdeel van Brainport en zorg) - zoveel mogelijk in samenwerking met partners (publiek en privaat).
- Aandacht voor behoud van cultuurhistorische en landschappelijke waarden in samenwerking met partners.
- Gebruikmaken van dat wat Oirschot uniek maakt: groen, kwaliteit, positie in regio (onder andere Brainport en Het Groene Woud).
- Ruimte bieden voor optimale bereikbaarheid vanuit de verschillende dorpskernen: OV- en fietsverbindingen met steden (om complementariteit te benutten), verbinding met uitvalswegen, breedband et cetera.

Wat doen we niet?

- Ontwikkeling ten koste van het groen.
- Sturen op grootschalige bedrijvigheid (industrie).
- Als gemeente de volledige verantwoordelijkheid van het in stand houden van voorzieningen op je nemen.

3.2.2. OIRSCHOT: EEN GEMEENTE DIE BEWUST STUURT OP SAMENHANG MET DE OMGEVING

De kern van Oirschot als een gemeente die bewust stuurt op samenhang met de omgeving is de optimale balans tussen het inzetten van eigen kracht en het gebruik maken van de mogelijkheden en kansen die de regio biedt.

Oirschot heeft duidelijk profiel als *Monument in het groen, kwalitatief leven* en wordt hierop in de regio herkend, erkend en gekend.

Dit vindt zijn uitwerking in:

- Een unieke rol in de regio: Door de combinatie van cultuurhistorie, een groene omgeving en verbinding met de top technologische regio neemt Oirschot een onderscheidende rol in ten opzichte van de andere 'groene meerkernen gemeenten' in de regio en is ze complementair aan de omliggende (stedelijke) gemeenten. Oirschot is niet volgend aan anderen maar zelfbewust over de eigen kwaliteiten (groen en kwaliteit). Dat straalt de gemeente uit in alle contacten naar buiten. Samen met de regionale partners wordt hierdoor het Oirschots profiel versterkt.

Opgaven

- De regio duidelijk maken wat je als Oirschot te bieden hebt.
- In bestuurlijke participatie in de regio continu het profiel van Oirschot scherp houden.
- Kwaliteit van bestuur en organisatie om een zelfbewuste, actieve rol in de regio te spelen, zoals een stevige partner in de Kempen.
- Maatschappelijke organisaties en bedrijfsleven actief stimuleren en faciliteren waar zij kunnen bijdragen aan de versterking van het profiel in de regio.

Wat doen we niet?

- Naar binnen gericht, acteren als een gesloten gemeenschap.
- Een volgzame houding innemen in de regio.
- Sturen op ontwikkelingen die leiden tot verstedelijking.

3.2.3. OIRSCHOT: EEN ZELFREDZAME SAMENLEVING

De kern van Oirschot als een zelfredzame samenleving ligt in de verhouding tussen burger en bestuur, tussen samenleving en overheid.

De kracht van een gemeenschap komt uit de mensen zelf. De overheid stimuleert en faciliteert actief verbindingen tussen maatschappelijke instellingen, bedrijfsleven, burgers en overheid.

Dit vindt zijn uitwerking in:

- Organisatie van de samenleving (maatschappelijke instellingen, bedrijfsleven, burgers): Vanuit de gedachte van wederkerigheid levert in 2030 iedere inwoner een bijdrage aan de gemeente. Er ontstaat een nieuwe balans tussen taken en verantwoordelijkheden van overheid, maatschappelijke instellingen, bedrijfsleven en burgers. Dit doet ze door zowel mee te *denken*, mee te *praten* als mee te *doen*. “De rol van de overheid wordt anders”⁶. De overheid stimuleert en faciliteert actief verbindingen tussen en met maatschappelijke instellingen, bedrijfsleven en burgers. Hierdoor wordt het mogelijk dat iedere inwoner van Oirschot wordt uitgedaagd om zich te ontplooien en een zinvolle bijdrage aan de gemeenschap te leveren. De gemeente ziet hierin een belangrijke rol weggelegd voor ‘oudere-vrijwilligers’ en stimuleert haar gepensioneerde vitale bevolking invulling te geven aan deze bijdrage. Door de kracht van burgers, verenigingen, bedrijfsleven en maatschappelijke instellingen kan Oirschot haar label: *Monument in het groen; kwalitatief leven* waarmaken.

Opgaven

- Werken aan wederzijds vertrouwen met de burgers, bedrijfsleven en maatschappelijke instellingen (onder meer door niet alleen te luisteren naar de samenleving maar ook tot actie over te gaan).
- Ontwikkeling van de rollen van facilitator, verbinder, partner (zowel bestuurlijk als ambtelijk).
- De opgaven die deze visie opleveren in gezamenlijkheid (met partners in de samenleving) oppakken.
- Actief benutten van de kracht van de Oirschotse samenleving.
- Specifieke doelgroepen actief betrekken bij het vrijwilligerswerk: onder andere vitale ouderen.
- Invulling geven aan burgerparticipatie.
- Dereguleren waar dat mogelijk is.

⁶ Quote uit één van de avonden in de samenleving

Wat doen we niet?

- De ruimte voor initiatieven vanuit de samenleving beperken.
- Zomaar de handen aftrekken van bepaalde taken en domeinen: wij streven naar een warme en respectvolle overdracht van verantwoordelijkheden naar de samenleving op een wijze waarbij wij zelf een gewaardeerde meedenker blijven.

4. BETEKENIS VOOR BESTUUR EN ORGANISATIE

In dit hoofdstuk beschrijven we wat er nodig is in termen van bestuur en organisatie om de ambities voor de toekomst waar te kunnen maken. Hierbij gaan we in op rolinvulling, samenwerking en stappen voor het vervolg.

4.1. ROLINVULLING

In de samenleving: partnerschap faciliteren

De verhouding tussen gemeente en inwoners is een wederkerige, de gemeente is er voor de inwoners, de inwoners zijn er voor de gemeente “er is sprake van partnerschap”⁷. Naast het op orde hebben van de ‘basis’ (zoals het bewaken van openbare orde en veiligheid) is de voornaamste rol van de gemeente die van facilitator. De gemeente biedt de inwoners ruimte en mogelijkheden om een bijdrage te leveren aan de kwaliteit van de gemeenschap. De gemeente denkt mee over mogelijkheden: helpt kansen te zien en beperkingen te overwinnen en “maakt gebruik van kennis die aanwezig is in de samenleving”⁸. De gemeente is de actieve verbinder tussen maatschappelijke instellingen, bedrijfsleven en burgers.

In de regio: actief en sturend

Uit de ambities wordt duidelijk dat Oirschot wil sturen op samenhang met de omgeving. Deze interactie kan plaatsvinden doordat Oirschot actief en optimaal gebruikmaakt van de regionale overlegtafels. Hiermee investeert Oirschot in haar positie in de regio en benut ze kansen die de regio biedt. Dit doet ze bijvoorbeeld door in te zetten op een stevige positie in de Kempensamenwerking: *Oirschot als bestuurlijk hart van de Kempen*.

4.2. SAMENWERKING

De ambities vragen de komende jaren om het uitbreiden en verdiepen van de samenwerkingsverbanden. De raad heeft op 21 februari een eerste aanzet gegeven voor een *visie op samenwerking*:

Voor Oirschot is haar identiteit met als kernbegrippen ‘groen en kwaliteit’ van belang. Samenwerking mag dan ook in geen geval ten koste gaan van deze identiteit. Behoud en/of versterking van de identiteit is het uitgangspunt. Verdieping en uitbreiding van samenwerkingsverbanden raakt mogelijk aan de couleur locale, aan de ‘gewoontes’ die we hebben. Wanneer het loslaten van deze couleur locale bijdraagt aan de effectiviteit en efficiëntie wordt dit geaccepteerd, mits het niet ten koste gaat van de identiteit. Dit wordt per situatie bekeken. In verdieping en uitbreiding van samenwerkingsverbanden wordt op voorhand niet gelimiteerd op aantal partners en verbanden. Wel is het van belang het overzicht te blijven houden en het in verschillende verbanden treffen van dezelfde

⁷ Quote uit één van de avonden met de samenleving

⁸ Idem

partners levert voordelen op. Als mogelijke partners zijn vooralsnog de Kempengemeenten, de SRE en Hilvarenbeek, Oisterwijk, Best en Boxtel benoemd. De huidige verbanden tussen Oirschot en Best, bijvoorbeeld op het gebied van zorg en welzijn, bieden mogelijkheden voor samenwerking. De verschillen in aard van deze gemeenten (stedelijk versus platteland) maken tegelijkertijd dat Best voor Oirschot niet direct een voor de hand liggende partner is voor intensieve strategische samenwerking.

Zie bijlage 3 voor het 'werkdokument samenwerking'.

4.3. HOE VERDER? VERINNERLIJING EN VERANKERING TOEKOMSTVISIE

Aan het eind van het toekomstvisietraject komt als vanzelfsprekend de vraag naar voren op welke wijze de toekomstvisie 'verinnerlijkt en verankerd' moet worden. De eerste 'toets' van verinnerlijking en verankering van de visie ligt bij de Programmabegroting 2012. Bij het verder uitwerken van de visie gelden de volgende uitgangspunten:

- De aanwezige kennis en kunde in de samenleving moet ook bij de uitwerking van de visie benut worden.
- Het beleid dat vanaf nu ontwikkeld wordt moet *toekomstvisieproof* zijn. Dit betekent dat duidelijk moet zijn wat het te ontwikkelen beleid bijdraagt aan de realisering van de toekomstvisie en de daaruit voortvloeiende opgaven. De gemeente zal vanaf heden al haar nieuwe beleid toetsen aan de toekomstvisie. Beleid dat Oirschot verder wegleidt van het geformuleerde toekomstbeeld kan deze toets niet doorstaan en moet worden aangepast; beleid dat Oirschot dichterbij het toekomstbeeld brengt doorstaat de toets. Er wordt dus geen apart nieuw beleid opgetuigd om de ambities waar te maken, maar we maken de ambities waar door wat we al doen in die richting te zetten.

Hoe kan de visie daadwerkelijk een richtlijn voor toekomstig handelen worden en een uitnodigende werking hebben voor partners? Hierbij maken we het onderscheid tussen *inhoudelijk concretiseren* (verankeren) en *verinnerlijken*. Verinnerlijking is hierbij de mate waarin men bekend is met de ambities zoals in de visie verwoord. Inhoudelijke concretisering gaat om de mate van uitwerking van de visie. De komende tijd staat Oirschot voor de opgave aan beide aspecten invulling te geven. De volgende stappen helpen hierbij:

- Het huidige beleid heroverwegen aan de hand van de ambities uit de visie. Hierbij gelden voor huidige doelstellingen drie mogelijkheden: 1. Het past binnen de ambities voor 2030; 2. Het kan in aangescherpte vorm binnen de ambities van 2030 passen; 3. Het past niet binnen de ambities voor 2030. Door middel van interviews met medewerking kan dit in kaart gebracht worden. Met deze opbrengst kunnen keuzes gemaakt worden over eventuele bijstelling van beleidsonderdelen. De interviews dragen tevens bij aan interne verinnerlijking.
- Vervolg geven aan de (bestuurlijke) discussie over samenwerking (waarbij het 'werkdokument samenwerking' het uitgangspunt vormt – zie bijlage 3).
- Communicatieplan verinnerlijking toekomstvisie: interne en externe bekendheid geven aan de inhoud van de visie en dit op een dusdanige wijze dat de visie 'doorleefd' wordt.

BIJLAGE 1 PROJECTORGANISATIE

De toekomstvisie is in de periode juni 2010 - april 2011 ontwikkeld. De ontwikkeling van de toekomstvisie is in een aantal onderdelen te onderscheiden:

- Vooraf: document Vingerafdruk - een goed uitgangspunt.
- Raad geeft opdracht aan college voor ontwikkeling toekomstvisie.
- Startsein: bestuurlijke conferentie op 5 juni 2010.
- Projectorganisatie start in september 2010
 - Stuurgroep (secretaris en wethouder). De stuurgroep bepaald het 'wat' en het 'hoe' ten aanzien van inhoud, proces en planning. De stuurgroep is verantwoordelijk voor de betrokkenheid van raad, college en de organisatie.
 - Werkgroep van de gemeenteraad (enkele raadsleden en griffier). De werkgroep fungeert als vooruitgeschoven post van de raad en is daarmee een klankbord voor de stuurgroep.
 - Projectgroep (externe projectleider, communicatieadviseur, communicatiemedewerker). De projectgroep is uitvoerend en ondersteunend in het proces.
 - Begeleidingsgroep (afdelingshoofden, viertal ambtenaren). De begeleidingsgroep fungeert als inhoudelijk klankbord voor de stuurgroep.
- Bottum up proces met grote betrokkenheid inwoners: thema-avonden, inwoneravonden, burgerpanel, jongerenavond.
- Brede betrokkenheid ambtelijke organisatie in proces. Deze betrokkenheid ligt enerzijds in de rol van de begeleidingsgroep die ook in de avonden in de samenleving een prominente rol hebben gespeeld. Daarnaast is de ambtelijke organisatie in verschillende ontmoetcafés uitgenodigd haar licht te laten schijnen op (onderdelen van) de toekomstvisie.
- Aanscherping door bestuur en politiek. Het college en de raad zijn in zowel formele als informele bijeenkomsten bij het proces en de inhoud betrokken.

BIJLAGE 2 OPBRENGSTEN UIT DE SAMENLEVING

Opbrengst thema- en inwonersavonden

Sociaal/cultureel: behoud sociale cohesie (vrijwilligerspotentieel ouderen), basisvoorzieningen in de kernen - maar niet tegen elke prijs, centralisatie voorzieningen mits aandacht voor bereikbaarheid/ontsluiting/mobiliteit, kleinschaligheid, blik naar buiten, vangnet voor kwetsbare groepen, saamhorigheid, tuin van stedelijk gebied (onderscheidend vermogen groen), gezelligheid, Bourgondisch, balans jong en oud, leefbaar en betaalbaar voor eigen mensen, levensloopbestendige woningbouw, rust, dorps karakter, ons kent ons.

Economisch: balans economie / landschap / natuur, bedrijvigheid mag grootschalig / niet ten koste van cultuurhistorische waarden / cultuurhistorische waarden mogen niet belemmeren, ouderenzorg en groen bieden kansen voor bedrijvigheid, toerisme en recreatie maar geen tweede Valkenburg, fysieke ligging kans voor werkgelegenheid, Oirschot als groene long - grootschalige bedrijvigheid in grote steden, kleinschalige bedrijvigheid in Oirschot, onderdeel van groter toeristisch/recreatief geheel, sterke regio biedt kansen, groen en monumenten boven agrarische bedrijvigheid, aandacht voor duurzaamheid en innovatie, inspelen op moderne (communicatie)middelen (glasvezel)

Bestuur en organisatie: benutten kennis en ervaring burgers, stimulerende rol, regierol, partnerschap, meedenkende gemeente, mentaliteitsverandering verhouding overheid/samenleving, politiek die luistert en over goed afwegingskader beschikt.

Opbrengst burgerpanel

Sociaal/cultureel: kleinschaligheid en rust (als tegenhanger stedelijke omgeving), balans tussen jong en oud (aantrekken hoogopgeleide jongeren, investeren in ouderenzorg), voorzieningen die bijdragen aan leefbaarheid, kunst en cultuur als onderscheidend vermogen.

Economisch: ontwikkeling toerisme en recreatie - onderscheidend vermogen rijke cultuurhistorie en groen, geen sturing op grootschalige industrie (van industrie naar woningbouw) - daar voorziet Oirschot nu in en biedt de regio, werkgelegenheid vooral in omgeving (Oirschot als woondorp), werkgelegenheid in zorg en legerplaats, ambachten, duurzame bedrijvigheid buitengebied, ruimte voor ondernemerschap, ruimte voor innovatie, proeftuin voor technologische innovaties op het gebied van zorg, moderne technologie (breedband) en duurzaamheid.

Bestuur en organisatie: lokaal acteren met visie op wereld, gemeente moet keuzes maken, luisteren/overleggen met burgers, stimuleren, kiezen voor juiste partners, citymarketing, ondernemers ruimte bieden, partnerschap en regie.

Opbrengst College en Raad

Sociaal/cultureel: Oirschot als vitale, leefbare en duurzame samenleving. Zorg (balans) voor jong en oud, dynamisch (blik naar buiten/levendig), voldoende voorzieningen op het gebied van sport, ontmoeting, cultuur en recreatie en behoud van Oirschotse cultuurhistorische waarden.

Economisch: Kwalitatieve groei door recreatie en toerisme, zorg, diversiteit en ruimte voor starters (ambachten, niches in markt). Benutten ligging in Brainport gebied: ruimte voor innovatie (aansluiting op glasvezel). Duurzame landbouw blijft een van de pijlers van de lokale economie.

Bestuur en organisatie (verwachtingen over toekomstige rol): Veel uitdagingen vergen een regionale aanpak. Actief verbinding maken met andere partijen (overheden, maatschappelijk middenveld) voor samenwerking om ambities te kunnen bereiken. De regio is krachtig, de gemeente moet hier blijvend in investeren. De gemeente moet een stimulerende, faciliterende rol hebben richting haar samenleving. Ruimte bieden voor ondernemerschap, luisteren (en vervolgens actie) naar inwoners - benutten van kennis die er in de samenleving is.

BIJLAGE 3 OIRSCHOT EN SAMENWERKING

VOORAF

Op 21 februari 2011 heeft de Oirschotse raad in een informele bijeenkomst gesproken over het thema *samenwerking*. Aanleiding voor dit gesprek is onder meer de ontwikkeling van de toekomstvisie. Samenwerking met publieke en private partners is daarbij voor Oirschot een belangrijk thema. Tot nu toe kijken we in Oirschot altijd eerst of we het zelf kunnen, om dan te bezien wat er in Kempenverband mogelijk is en verkennen we waar nodig vervolgens andere mogelijke partners. Maar er zijn natuurlijk meer mogelijkheden, zo zijn in de raadsbijeenkomst van 5 juni 2010 als alternatieve partners bijvoorbeeld Hilvarenbeek en Oisterwijk genoemd. Maar ook Best en Boxtel zijn buurgemeenten waar naar gekeken wordt. Het doel van het gesprek op 21 februari was, waar mogelijk, te komen tot richtinggevende uitspraken over samenwerking. Dit gesprek heeft een aantal 'gedeelde uitgangspunten' opgeleverd die in dit werkdocument benoemd worden. Om tot meer richtinggevende uitspraken en verdieping te komen is echter meer tijd en ruimte nodig dan één avond. Dit document biedt de basis voor het voortzetten van de bestuurlijke discussie over samenwerking.

ACHTERGROND

Ontwikkelingen in de bestuurlijke context leggen een druk op de rol van gemeenten. Het huidige kabinet beraadt zich op de toekomst van de bestuurlijke organisatie van Nederland. Voor het westen zijn al serieuze veranderingen aangekondigd. Het Rijk lijkt alle ruimte te bieden aan gemeenten om zelf met initiatieven te komen om voorbereid te zijn op de toekomst. De toekomst voorspelt in ieder geval toenemende vormen van decentralisatie van rijkstaken. Dit gaat gepaard met (hoge) kwaliteitseisen. Gemeenten krijgen op allerlei vlakken steeds meer taken en prestaties worden steeds meer gemeten en inzichtelijk gemaakt (benchmarks). De druk op kwaliteit in bredere zin neemt - niet in de laatste plaats ingegeven door toenemende digitalisering - toe doordat verwachtingen van burgers en bedrijven richting overheid steeds hoger worden. Deze hoge verwachtingen richten zich sterk op gemeenten die als 'eerste overheid' het meest dichtbij staan. De zelfbewuste betrokken burger is meer en meer zelf in staat informatie en diensten te vinden en bereid zelf het initiatief te nemen. Ten slotte neemt ook de druk op budgetten toe. Alle inkomstenbronnen van gemeenten staan onder druk. Dit lijkt geen tijdelijke 'dip' te zijn; gemeenten moeten structureel hun uitgaven omlaag brengen. Deze ontwikkelingen van toenemende druk op kwaliteit en kosten vragen om een antwoord van gemeenten: samenwerking is hierbij een logische beweging.

SAMENWERKING: DOELSTELLING EN HUIDIGE BEELDEN

De belangrijkste doelstellingen bij samenwerking zijn:

- Het verminderen van kwetsbaarheid.
- Het behouden en/of versterken van kwaliteit.
- Het versterken van dienstverlening.
- Het verbeteren van de efficiency (gericht op processen).
- Het verbeteren van de effectiviteit (gericht op mensen).
- Het op termijn creëren van meer bezuinigingsmogelijkheden.

Oirschot erkent al geruime tijd het nut en de noodzaak van samenwerking en heeft zich verbonden aan verschillende samenwerkingsverbanden. Hierbij maken wij het onderscheid tussen drie niveaus van samenwerking:

- Strategische samenwerking: SRE en Streekraad Het Groene Woud (samenwerking vanuit gedeelde lange termijn ambities).
- Beleidsmatige samenwerking: Kempen, GGD, WSD, Veiligheidsregio, politie, Kunsteducatie, Ouderenwerk (samenwerking in gezamenlijke uitvoering van beleid).
- Operationele samenwerking: Kempen en bureau Zuidoost Brabant (samenwerking gericht op uitvoering; niet per se vanuit gedeelde ambities).

Hieronder treft u een overzicht van de huidige samenwerkingsverbanden.

Samenwerking	Strategisch	Beleidsmatig	Operationeel
GGD Brabant-Zuidoost		Asten, Bergeijk, Bladel, Cranendonck, Deurne, Eersel, Eindhoven, Geldrop-Mierlo, Gemert-Bakel, Heeze-Leende, Helmond, Laarbeek, Nuenen, Reusel-De Mierden, Someren, Son en Breugel, Valkenswaard, Veldhoven, Waalre	
WSD De Dommel		Boxtel, Schijndel, Vught, Sint-Michiëlsgestel, Haaren, Sint-Oedenrode, Oisterwijk, Son en Breugel, Nuenen, Best	
Kempen-samenwerking SSC, P&O, ISD			Bergeijk, Bladel, Eersel, Reusel-De Mierden
SRE	Eindhoven, Helmond, Best, Geldrop-Mierlo, Nuenen, Son en Breugel, Valkenswaard, Veldhoven, Waalre, Astén, Deurne, Cranendonck, Gemert-Bakel, Laarbeek, Someren, Heeze-Leende, Bergeijk, Bladel, Eersel, Reusel-De Mierden, Oirschot		
Veiligheidsregio Zuidoost-Brabant		Asten, Bergeijk, Best, Bladel, Cranendonck, Deurne, Eersel, Eindhoven, Geldrop – Mierlo, Gemert – Bakel, Heeze – Leende, Helmond, Laarbeek, Nuenen, Reusel-De Mierden, Someren, Son en Breugel, Valkenswaard, Veldhoven, Waalre	
Intergemeentelijke Politiecommissie		Best, Son en Breugel	
Streekraad het Groene Woud	Provincie Noord-Brabant, Brabants Landschap, Staatsbosbeheer, Boxtel,		

	Oisterwijk, Sint-Oedenrode, Best, Son en Breugel, Schijndel, Sint-Michielsgestel, Vught, Haaren, Dongen, Heusden, Loon op Zand, Den Bosch, Eindhoven, Tilburg, Waterschap de Dommel, Waterschap Brabantse Delta, ZLTO, Brabantse Milieufederatie		
Bureau Inkoop en aanbesteding Zuidoost Brabant (BIZOP)			Asten, Bergeijk, Bladel, Deurne, Eersel, Reusel-De Mierden, Someren, Son en Breugel, Waalre, Cranendonck, Gemert-Bakel, Heeze-Leende, Nuenen, Laarbeek, Best
Pulz Centrum voor Kunsteducatie		Best, Hilvarenbeek, Reusel-De Mierden (+ onderwijs)	
Welzijn		Best e.a.	

AMBITIES WAARMAKEN: VISIE OP SAMENWERKING

In de toekomstvisie zijn ambities geformuleerd. Oirschot is in 2030:

- Een kwalitatieve, groene gemeente.
- Een gemeente die bewust stuur op samenhang met de omgeving.
- Een zelfredzame samenleving.

Kwaliteit staat voor levendigheid en leefbaarheid in de kernen: hiertoe wordt (groenverantwoord) gebouwd ten behoeve van de diversiteit van de bevolkings-samenstelling, worden voorzieningen op peil gehouden waarbij kwaliteit boven kwantiteit gaat en zijn kleinschaligheid en rust kenmerken voor het wonen in Oirschot.

Groen staat voor het groene karakter van Oirschot waarop zij in de regio (h)erkend wordt. Groen heeft betekenis voor bedrijvigheid: (kleinschalig) toerisme en recreatie en duurzame agrarische bedrijvigheid. Oirschot maakt deel uit van de 'groene long' in de stedendriehoek Eindhoven, Tilburg, 's-Hertogenbosch. In combinatie met cultuurhistorie is het groen nog steeds het *unique selling point* van Oirschot. Professionaliteit en kwaliteit staan hierbij centraal.

De ambitie *bewust sturen op samenhang met de omgeving* betekent dat Oirschot - met het herkenbare profiel rondom groen en kwaliteit - een stevige rol vervult in de regio. Oirschot is niet volgend aan anderen, maar zelfbewust over eigen kwaliteiten; dit straalt ze uit in alle contacten naar buiten. Samen met regionale partners wordt het Oirschots profiel vastgehouden en versterkt.

Oirschot als *zelfredzame samenleving* uit zich in de verhouding tussen burger en bestuur. Vanuit de gedachte van wederkerigheid levert in 2030 iedere inwoner een bijdrage aan de gemeenschap. De gemeente vervult hierbij een faciliterende, verbindende rol.

Deze ambities vragen de komende jaren om het verdiepen en uitbreiden van de samenwerkingsverbanden, want Oirschot kan deze niet alleen waarmaken. Om de ambities te realiseren is het nodig dat:

- De huidige regionale ontwikkeling, waarbij sprake is van hoogwaardige werkgelegenheid, economische groei en een sterke functionele differentiatie tussen de campussteden en de groene long, wordt voortgezet.
- Oirschot zijn voorzieningenniveau op peil kan houden.

Voor het eerste is strategische samenwerking met de andere gemeenten in de regio noodzakelijk. Voor het tweede zijn zowel behoud van inwonertal als een gezonde bedrijfsvoering noodzakelijk. De beste kansen voor behoud van inwonertal liggen in de doorontwikkeling van Brainport (strategische samenwerking). Een op termijn gezonde bedrijfsvoering vraagt om operationele samenwerking met andere gemeenten. Om hierin keuzes te maken is het van belang dat de raad een visie ontwikkelt op samenwerking. In de bijeenkomst van 21 februari is hier de eerste aanzet toe gegeven:

Voor Oirschot is haar identiteit met als kernbegrippen 'groen en kwaliteit' van belang. Samenwerking mag dan ook in geen geval ten koste gaan van deze identiteit. Behoud en/of versterking van de identiteit is het uitgangspunt. Verdieping en uitbreiding van samenwerkingsverbanden raakt mogelijk aan de couleur locale, aan de 'gewoontes' die we hebben. Wanneer het loslaten van deze couleur locale bijdraagt aan de effectiviteit en efficiëntie wordt dit geaccepteerd, mits het niet ten koste gaat van de identiteit. Dit wordt per situatie bekeken. In verdieping en uitbreiding van samenwerkingsverbanden wordt op voorhand niet gelimiteerd op aantal partners en verbanden. Wel is het van belang het overzicht te blijven houden en het in verschillende verbanden treffen van dezelfde partners levert voordelen op.

MOGELIJKE PARTNERS

Als mogelijke samenwerkingspartners voor Oirschot in de toekomst zijn Kempengemeenten, de SRE en buurgemeenten Best, Hilvarenbeek, Oisterwijk en Boxtel benoemd.

Kempengemeenten

Sinds 2003 werkt Oirschot samen met Bergeijk, Bladel, Eersel en Reusel-De Mierden in de Kempensamenwerking. Doel is door deze samenwerking kwalitatief beter en efficiënter te werken. De samenwerking vindt plaats op het gebied van P&O, ISD en SSC, uitvoering van afvalophaling, cultuurhistorie, juridische kwaliteitszorg, vastgoedinformatievoorziening en wonen. Medio 2008 is geconstateerd dat de Kempensamenwerking, gezien de veelheid en zwaarte van projecten, toe was aan doorontwikkeling. Er bleek behoefte aan een minder vrijblijvende vorm van samenwerking met heldere bestuurlijke en ambtelijke verantwoordelijkheden en bevoegdheden. Hierdoor ingegeven is de samenwerking per 1 januari 2010 aan een nieuwe fase begonnen. Sinds die datum is de samenwerking een gemeenschappelijke regeling met een eigen rechtspersoonlijkheid. Personeel kan in dienst komen en een Algemeen en Dagelijks Bestuur ziet toe op de werkzaamheden. De samenwerking lijkt, op basis van het resultaatdocument 2010 te lonen. Uitbreiding van deze samenwerking naar andere uitvoeringstaken en beleidstaken is mogelijk. Kenmerken van de Kempengemeenten:

- Bergeijk: Rustige en groene gemeente om te wonen en te recreëren.
- Bladel: Economisch hart van de Kempen.

- Eersel: Parel van de Kempen.
- Reusel-De Mierden: Grensgemeente met levendig centrum.

SRE

De SRE is een samenwerking van 21 gemeenten in de stadsregio Eindhoven. Een regio met sterke stedelijke en dorpse kwaliteiten. De ambitie van de regio Eindhoven is in de regionale agenda 2011-2014 als volgt geformuleerd: in 2020 behoort de regio tot de wereldtop als technologieregio en een regio die een sterke economie combineert met hoge ruimtelijke kwaliteit en leefbaarheid. De kern van economische ontwikkeling vindt plaats in 4 campusgemeenten (Eindhoven, Helmond, Veldhoven en Best). In het landelijk gebied zet men in op rurale ruimtelijk-fysieke kwaliteiten, het versterken van cultuurhistorische waarden en het robuuster maken van beleefbare natuur. Het is een economische opgave om kleinere kernen in het landelijk gebied vitaal te houden, gelet op de demografische ontwikkelingen. De rol van het SRE hierbij is: strategieontwikkeling, beleidssynchronisatie en proces- en projectsturing en hiermee wil ze fungeren als versneller en verbinder. Om deze ambitie te bereiken wordt samenwerking gezocht op 10 thema's: economische structuurversterking, campussen en bedrijventerreinen, arbeidsmarkt: voldoende gekwalificeerde arbeidskrachten in een markt van schaarste, gebiedsontwikkeling, wonen, infrastructuur en mobiliteit, duurzaamheid, cultuur, recreatie en toerisme, inrichting van de zorg. Samenwerking binnen de regio wordt gebaseerd op twee principes: *multi-level-governance* (binding tussen hogere en lagere niveaus van bestuur en samenwerking tussen regio's of tussen gemeenten) en *triple helix* (samenwerking tussen overheid, bedrijfsleven en kennis- en onderwijsinstellingen).

Hilvarenbeek, Oisterwijk, Best en Boxtel

Hilvarenbeek, Oisterwijk, Best en Boxtel zijn buurgemeenten van Oirschot.

- Hilvarenbeek: grensgemeente met mooie natuurgebieden en veel dorps schoon. In het noorden de grote stad Tilburg met al haar voorzieningen en in het zuiden het bruisende Vlaamse land.
- Oisterwijk: parel in het groen; sfeervol historisch centrum, uitgestrekt bosgebied.
- Best: stedelijke gemeente; de huidige verbanden tussen Oirschot en Best, bijvoorbeeld op het gebied van zorg en welzijn, bieden mogelijkheden voor samenwerking. De verschillen in aard van deze gemeenten (stedelijk versus platteland) maken tegelijkertijd dat Best voor Oirschot niet direct een voor de hand liggende partner is voor intensieve strategische samenwerking.
- Boxtel: centrale ligging in de steden driehoek, een gemeente met 3 kernen en 30.000 inwoners. Boxtel biedt haar inwoners veel voorzieningen: een ruim winkelaanbod, volop werkgelegenheid, een ruime keus aan onderwijsinstellingen en een groene leefomgeving.

OP WEG NAAR KEUZES

Bovenstaande achtergrond, visie op samenwerking en beelden van mogelijke partners vormt de basis om te komen tot keuzes in samenwerking. Vanuit de beschreven ambities ligt strategische samenwerking met de SRE voor de hand. Dit doet recht aan het strategisch belang van Oirschot, maar, vanuit de gedachte van complementariteit, ook aan die van de 'campusgemeenten'. Voor een stevige positie in dit regionale verband kan voorgesorteerd worden door het aangaan van strategische verbinding met gemeenten met een vergelijkbare identiteit (Hilvarenbeek en Oisterwijk lijken hier meer aan te voldoen

dan de Kempengemeenten). Vanuit het oogpunt van de gezonde bedrijfsvoeringsopgave ligt samenwerking met enkele vergelijkbare gemeenten voor de hand (zoals de Kempengemeenten of Hilvarenbeek en/of Oisterwijk).

De raad heeft op 21 februari een aantal criteria benoemd die voor de keuzes voor samenwerking van belang zijn:

- Keuze voor samenwerking wordt gemaakt vanuit een visie op de lange termijn.
- Keuze voor samenwerking wordt gemaakt vanuit het perspectief van zelfstandigheid.
- Samenwerking moet effectief zijn.
- Het belang van inwoners moet gewaarborgd blijven.
- Per taakveld moet bezien worden wie de meest geschikte partners zijn.
- Partners moeten toegevoegde waarde hebben.

Onderstaande matrix geeft weer wat de criteria betekenen voor keuzes voor beoogde verbanden (SRE, Kempen en Hilvarenbeek/Oisterwijk) met oog voor de verschillende niveaus (strategisch, beleidsmatig, operationeel).

Criteria	Partners	SRE	Kempengemeenten	Hilvarenbeek / Oisterwijk
Keuze voor samenwerking wordt gemaakt vanuit een visie op de lange termijn		Ambities SRE helpen bij ambities Oirschot (ruimtelijke kwaliteit en leefbaarheid). Grote hoeveelheid partners wel risico voor eigen invloed.	Operationele en/of beleidsmatige samenwerking helpt mogelijk voor waarmaken van ambities (o.a. gezonde bedrijfsvoering – Kempensamenwerking heeft het voordeel van ervaring); minder partners dan SRE, dus eigen invloed groter.	Strategische, beleidsmatige en/of operationele samenwerking helpt voor het waarmaken van ambities (o.a. gezonde bedrijfsvoering en bufferfunctie tussen steden); minder partners dan bij SRE en Kempen, dus eigen invloed het grootst.
Keuzes maken vanuit perspectief van zelfstandigheid		Hoeveelheid partners gevaar voor eigen invloed; risico als het Rijk gaat herindelen rond grote steden.	Eigen invloed groter dan bij SRE, maar kleiner dan bij Kempen.	Eigen invloed het grootst (door gering aantal partners).
Samenwerking met behoud en/of versterking van identiteit		Samenwerking behoudt en/of versterkt Oirschotse identiteit: dit sluit aan bij ambities SRE te werken aan karakteristieken landelijk gebied.	Bij beleidsmatige en/of operationele samenwerking geen grote risico's voor identiteit.	Versterkt de identiteit van 'groen en kwaliteit' door gezamenlijk als groene buffer in stedelijke omgeving te positioneren.
Samenwerking moet concreet iets opleveren (kwaliteit, kostenbesparing, verminderen kwetsbaarheid)		?	Beleidsmatige en/of operationele samenwerking loont nu en daarmee naar verwachting in de toekomst. Ervaring levert voordeel op.	?(vraagt in elk geval meer dan de anderen investering door onbekendheid)
Belang van inwoners moet gewaarborgd blijven		Geen grote risico's.	Geen grote risico's.	Geen grote risico's.
Per taakveld geschikte partners		Geschikte partner voor economische ontwikkeling, behoud en/of versterking groene karakter	Blijkt geschikte partner op SoZa, I&A en P&O – uitbreiding (operationeel en/of beleidsmatig) mogelijk	Geschikte partner voor ontwikkeling groene karakter (vergelijkbare opgaven in buitengebied en cultuurhistorie / toerisme en recreatie)
Partners moeten toegevoegde waarde hebben		Samenwerking gebaseerd op complementariteit (regio biedt Oirschot stedelijkheid, werkgelegenheid – Oirschot biedt regio groen en cultuurhistorie)	Voegen kwaliteit en mogelijk vermindering van kwetsbaarheid toe.	Voegen mogelijk kennis/ervaring over buitengebied en cultuurhistorie toe (t.b.v. ontwikkeling toerisme en recreatie)

HOE NU VERDER?

De avond op 21 februari 2011 is een goed begin geweest in de discussie over samenwerking. Om deze discussie verder te brengen is ten minste het volgende nodig:

- Bespreking, aanscherping en verbetering van dit document.
- Verdieping op de vraag wie de logische partners zijn gezien de benoemde criteria.
- Verdieping op de rolinvulling van Oirschot en mogelijke samenwerkingspartners.

Voor de vervolgdiscussie over mogelijke partners en samenwerkingsnoodzaak kan een ordening naar burger- en gemeenterollen handzaam zijn. Dit is in de discussie van 21 februari 2011 kort aan de orde geweest en in onderstaand overzicht globaal uitgewerkt.

	Burgerrol	Contramal: gemeenterol	Belangrijkste karakteristiek voor gemeente	Belang van de burger	Taakvelden	Noodzaak en betekenis samenwerking
1	Burger/kiezer	Bestuurder	Flexibel	Zich vertegenwoordigd weten in belangen – wensen bij politieke keuzes (ambities en opgaven)	Strategische beleidsvorming, planning (en control)	Noodzaak: druk op kleinere gemeenten neemt toe Autonomie behouden door eigen bestuurlijke keuzes
2	Klant	Dienstverlener	Efficiënt en effectief	Goede dienstverlening: burgergericht	Publiekszaken, W&I, individuele voorzieningen Wmo (en meer onderdelen van MO)	Noodzaak: steeds meer eisen aan professionaliteit Samenwerking draagt bij aan betere dienstverlening
3	Onderdaan	Vergunningverlener / handhaver	Efficiënt en effectief	Veiligheid en rechtmatigheid; zekerheid en duidelijkheid hebben over rechten en plichten	Vergunningverlening, toezicht, handhaving	Noodzaak: steeds moeilijker professionaliteit te garanderen Samenwerking draagt bij aan kwaliteit
4	Inwoner (gebruiker openbare voorzieningen)	Beheerder openbare voorzieningen	Effectief	Openbare voorzieningen als wegen, rioleringen, verbindingen, plantsoenen	Beheer en onderhoud openbare ruimte, gebouwen, infrastructuur	Noodzaak: druk op budget Schaalvoordelen door samenwerking, of (gezamenlijk) uitbesteden
5	Partner/deelnemer lokale gemeenschap	Facilitator vitale gemeenschap	Flexibel en effectief	Vitaal sociaal leven (verenigingen, buurten etc.)	Sociaal beleid, collectieve voorzieningen Wmo	Noodzaak: druk op vitaliteit door o.a. demografische ontwikkelingen (Bestuurlijke) betrokkenheid tonen in afzonderlijke gemeenten (bestuur dichtbij)
6	Partner/gebruiker maatschappelijke voorzieningen	Ontwikkelaar	Flexibel en effectief	Voorzieningen (infra, wonen, bedrijvigheid, accommodaties e.d.)	Ruimtelijke projecten, economisch beleid	Noodzaak: ontwikkeling in samenhang met regio (gebruik maken van elkaars kwaliteiten) Gedeelde (of aanvullende) uitdagingen in samenwerking mogelijk, specialistische functies samen goed voor kwaliteit
7	Belastingbetaler	Belastinginner	Efficiënt en effectief	Efficiënte publieke organisatie	WOZ/Belastingen, inning	Noodzaak: druk op budget Kan goed op grote schaal of uitbested